

TUTKU POLİTİKASI

Diana Taylor

Çeviren: Canan Tanır, Seda Saluk

Seçim süreçleri ihlal edilmiş veya yozlaştırılmış olduğunda, medya iktidar odaklarının eline geçtiğinde ve resmi kurumlar kararlarını şeffaf ve meşru bir şekilde alamadıklarında politik ve ekonomik adaletin tesisi için halklar ne gibi seçeneklere sahiptir? Bu makale, Meksika'dan Wall Street İşgali'ne kadar uzanan günümüz politik hareketlerinde bedenün yeniden yükselişini ve hatta merkezi konumunu açıklamaktadır. Bedene dayalı politik performanslar, duygulanımları (özellikle tutkuları) harekete geçirerek yeni anlamların yaratılmasında ve kültürel değerler, hafızalar ve kimliklerin aktarımında önemli rol oynar. Siyasi partiler seçmenlerini temsil etmekte başarısız oldukça insanlar kendilerini temsil etmeyi performans, sanat ve aktivizm aracılığıyla yeniden öğrenir.

Bu makale, bireylerin bedenlerinin ve duygulanımlarının (tutkularının), çeperlerde veya geleneksel siyasi partilerin ve hiyerarşilerin dışında konumlanan günümüz politik mücadelelerini ne gibi yollarla belirlediğini inceliyor. Bu mücadelelere örnek olarak, Arap Baharı olarak adlandırılan hareketi, Avrupa yazını, geçtiğimiz sonbaharda gerçekleşen Wall Street İşgali'ni ve Şili kışı gibi politik ve ekonomik adaletsizliklerden kaynaklanan ve bunlara karşı oluşan öfke ile ortaya çıkan hareketleri düşünmemiz yeterli. Bu hareketler, duygulanımların bireysel hisleri aşarak uluslararası direniş koşulları (belki de dile getirilmemiş koalisyonlar), hatta isyanlar oluşturmasına önyak olmasının dikkate değer birkaç örneğidir. Etkilenme ve sürüklenme gibi kelimeler insanların ne gibi yollarla aniden, beklenmedik bir biçimde, ve görünüşe bakılırsa sadece tek bir zihin değil aynı zamanda tek bir vücut hâlini alabileceklerini göstermektedir. Gruplar, Teresa Brennan'ın "enerjik duygulanımlar" dediği şeyi paylaşır, bunu daha da yayar ve genişletirler.¹ INDIGNADOS, ya da Manuel Castells'in ifade ettiği şekliyle İspanya'nın Öfkeli Hareketi, Mayıs ve Ekim 2011 tarihleri arasında dünya çapında yüz sekiz ilde iki milyondan fazla kişinin saf duygulanımları da diyebileceğimiz öfkesiyle beslendi.² Ancak asılsız eylem ve tutkular "dışarı" ile sınırlandırılmaz, devletin kendi tutum ve eylemlerine hayat veren korkularını,

kaygılarını, önyargıları ve umutlarını ifşa ederek ideolojik sınırlarının ötesine geçerler. Yorumcular yerleşik politik sistemlerin dışındaki muhalefetlerin duygulanımlarını genellikle irrasyonel ya da öfkeli olarak betimleseler de, Freud'un Birinci Dünya Savaşı'ndan hemen sonraki gözlemleri bugün hâlâ geçerlidir: "... görünen o ki, uluslar hâlâ tutkularına çıkarlarından çok daha kolay itaat ederler."³ Hitler'in Almanya'sı bu durumun sadece uç bir örneğini oluşturur. Bu örnekte kötü niyetli duygulanımların harekete geçirilmesi ve düşmanların tanımlanıp onlardan nefret edilmesi "ahlaki panik" in koşullarını inşa eder. Bu "ahlaki panik" de kendisini kontrol altına almaya programlanmış sistemlerin hepsini bozguna uğratar. Javier Treviño Rangel'a göre bu ahlaki panik, "bir bölüm, kişi veya grup bazı sosyal değerlere veya çıkarlara tehdit olarak tanımlandıkları zaman ortaya çıkar ve kontrol dışındaki irrasyonel korkuları veya fenomenleri açığa çıkarır."⁴ Bu nedenle, tutkunun politikası dediğim zaman, siyasi partilerin veya uygulamaların (lobicilik ve oy verme gibi) geleneksel örgütlenme biçimlerinden uzak durarak duygulanımın politik sonuçlar elde etmek üzere kolektif, yapısal ve ideolojiler ötesi bir düzeyde harekete geçirilmesinden bahsediyorum.

Bir kez daha öyle görünüyor ki, son on yıldaki politik kararlar duygusal anlamda etkin ve somutlaşan bir mücadeleyi giderek kamçulamıştır. Örneğin Meksikalı kuramcı Rossana Reguillo, geleneksel kurumları aşan (ve reddeden) bir tutku politikası yoluyla, politikanın politikayla ilişkisini kesmesine yönelen eğilime dikkat çeker.⁵ Seçim süreçlerinin ihlal edilmiş veya yozlaştırılmış olduğuna, medyanın iktidar odaklarının eline geçtiğine ve resmi kurumların kararlarını şeffaf ve meşru bir şekilde alamadıklarına inanan halklar, tüm dünyada bir araya gelmekte, gösteri yapmakta, taleplerde bulunmakta ve söylemsel ya da temsili yollar yerine harekete geçerek değişim için baskı uygulamaktadırlar. Burada ele aldığım aktivizm, şiddet içermeyen bir direniştir ve bedenlere, dijital ağlara ve performanslara dayanır. Bu performanslar arasında yürüyüşler, mitingler, eğlenceli ve yıkıcı eylemler, medyada yer alma, dayanışma ağları, tartışma ve münazara gibi kültürel etkinlikler ve benzeri diğer somut ve sanal pratikler

sayılabilir. Sokaklar, söz konusu çeşitli unsurlar arasındaki bağlantıların bazılarını açığa çıkarır. BİZ BURADAYIZ. Görünür olarak. Hormonal olarak. Deneysel olarak. Politik olarak. Fakat "Amerikalı" veya ele aldığım örnekteki gibi "Meksikalı" halklar gibi bir soyutlama olarak değil. Bir anket sayısı, kolayca bölünebilir bir altgrup veya seçim bölgesi olarak değil. Elbette, politik performansı daha geniş bir şekilde düşünmek için sokakların ve dijital ağların ötesine bakmak gerekir. Ricardo Dominguez, "yerli avangart"ın bizlerden toprakları sokaklar olmadan, toplulukları da ağlar olmadan düşünmemizi talep ettiğini belirtiyor.⁶ Ama ben şimdi kamusal alanda hareket eden bedenlerden bahsedeceğim. Bu bedenler, belirli tarihsel, fenomenolojik ve politik nedenlerden ötürü en azından ontolojik istikrar ve tutarlılık yanılması verirler.

Burada, Meksika'nın tartışmalı 2006 seçimlerine odaklanmak istiyorum. Bu seçimlerde iki milyon protestocu Meksika'nın merkezi meydanı ve ulusun sembolik kalbi olan Zócalo'da toplanarak sivil itaatsizlik eylemleri ile seçim sonuçlarına itiraz etti. Umuyorum ki bu örnek, bedenlerin, yakın geçmişte gerçekleşen Wall Street İşgal Hareketi'ne ve diğer gençlik odaklı protestolara kadar uzatabileceğimiz mücadelelerdeki önemine ışık tutar.

Bu seçimin ve benzeri Meksika politikalarının ya da Temmuz 2012 seçimleriyle ilgili politikaların bütün ayrıntılarına girmeyeceğim. Bunun yerine, politika olarak performansın verimliliğine ve sınırlarına odaklanmak istiyorum. 2006 seçimlerini, kamusal alanda aynı anda yer alan çeşitli performanslar üzerine çarpıcı bir vaka incelemesi olarak ele alacağım: 1) Andrés Manuel López Obrador (AMLO), Meksiko Belediye Başkanı ve merkez partinin hafif solunda bulunan PRD'nin popüler başkan adayı olarak, seçimlerin siyasal sağda bulunan PAN'dan aday olan rakibi Felipe Calderon tarafından kazanıldığını duyduğunda Zócalo'da milyonları bir araya topladı.⁷ AMLO, seçimleri kaybetmesiyle birlikte artık TV'ye ya da diğer medya organlarına erişimi olamayacağını biliyordu. Artık olay tamamen bedenlerle ilgiliydi. YouTube ve Twitter bugün kabul edildiği gibi dağıtım ağının bir parçası hâlinde değildi henüz. Yetmiş yıllık sahte demokrasinin ardından PAN'ın oyları çalmış olabileceğinden endişelenen milyonlarca Meksikalı yeniden sayım talep

etti.⁸ 2) Performans ve kabare sanatçısı Jesusa Rodríguez tarafından örgütlenen protestocular sokaklara döküldü ve büyük bir oturma eylemi ve çadır kent (veya *plantón*) organize ettiler. Meksiko'nun Zócalo'sunu ve ana bulvar olan Reforma'yı tıkayan bu eylemler elli gün sürdü.

[Fotoğrafın sahibi: Diana Taylor]

Protestocular, toplamda 3400 performansın gerçekleştiği, şiddet içermeyen bir direniş sergilediler. 3) AMLO, burada görev öncesi resmi yeminini eden "Meşru Başkan" rolündeydi. Ancak "gerçek" durumla ilişkisine kıyasla AMLO'nun performansı daha gerekçiydi.

[Fotoğrafın sahibi: Cristina Rodríguez, *La Jornada*'nın izniyle]

Resmi yemin töreni ise, halkın haksızlık karşısında duyduğu öfkeden korkulduğu için halka açık bir yerde yapılamamıştı. Onun yerine, bakanlık tartışmalarının ortasında dört dakikalık kısa bir tören içinde gerçekleştirildi.⁹

Fakat birbirine rakip bu sözler, görüntüler ve törenler Javier Treviño Rangel tarafından "ahlaki panik" olarak tanımlanan bir politik atmosferde ortaya çıktı. Bu "ahlaki panik" içerisinde, AMLO'nun rakipleri onu "siyasi canavar", "Meksika için bir tehlike" ve popülist bir "mesih" olarak resmetmişlerdi.¹⁰ Bütün bunlar da, performansın ve/veya politikanın çoklu, üst üste geçmiş ve çoğunlukla tartışmaya açık kültürel repertuarlar ve meşrulaştırıcı uygulamalar içerdiğini gösterir. Şimdi bu politik performansların gücüne, nasıl sahnelendiklerine, buradan itibaren animatif diye bahsedeceğim şeye ve izleyici olmanın rolüne değineceğim. Bütün bunlar, henüz gerçekleşmemiş bir demokratik katılımın ayırt edici özellikleridir.

Performatif, J. L. Austin'in anladığı şekliyle, eyleyen ve tam da ilan ettiği gerçekliği beraberinde getiren dili ifade eder. (Örneğin vaizin "Şimdi sizi karıkoca ilan ediyorum" beyanı yasanın gücüne sahiptir.¹¹ Bazı dinlerde evlenenler yasal olarak artık "birdir.") Bu sözler, hayli sistemleştirilmiş düzeneklerde gerçekleşen sözel performanslardır; güçleri bireylerden değil, yetkili sosyal aktörlerin (rahip, yargıç veya Seçim Komisyonu gibi) meşruiyetinden kaynaklanır. Animatif ise, burada tanımladığım şekliyle, bedenlere dayanır; "tek vücut" hâline gelmek söylemsel ifadeleri aşar.

Animatif, animasyonda (canlandırmada) olduğu gibi kısmen harekettir, kısmen kimliktir, var olmaktır, ya da animasyonda olduğu gibi hissiyat veya yaşamdır. Bu terim, aslında hayatın ta kendisi olan (ya da ona yeni bir soluk getiren) veya somutlaşan pratikleri diriltten temel hareketi ifade eder. Duygusal boyutları açısından diri olmayı, bağlanmış olmayı ve "etkilenmiş" olmayı içerir. Etkilenmişlik üzerinden İspanyolcadaki "animo," Latincedeki "animatus"un bir başka boyutu olan cesareti, kararlılığı ve azmi vurgular. Bu nedenle animatif, politik hayatın kilit noktasıdır. Castells'in bize hatırlattığı gibi, "duygular kolektif hareketin götürücüsüdür." Animatif, olay yerindeki, deyim yerindeyse, bireyler arasındaki dağınık ve genellikle daha az yapılandırılmış etkileşim içinde gerçekleşen hareketleri ifade eder. Performatif, bu yazıda bahsedilen örnekte olduğu gibi, Seçim Komisyonu'nun bağlayıcı yasal gücü ile 2006 kışındaki

seçimin kazananı beyan etmesini kapsayabilir. Animatif ise Zócalo'da ve ülkenin geri kalanında patlayan hengâmeye işaret eder. Elbette ki görünürdeki bu ikilik benim burada önerdiğim ayrımlardan daha karmaşıktır. Elbette performatif ve animatif birlikte iş görür; ancak telaffuz edilen hiçbir şey hitap edilenlerin ya da çağrılanların tepkisi olmadan bir anlam ifade etmez. Bu terimler farklı politik eylemleri, tutumları ve pozisyonları ifade eder ve bütün bu saydıklarım da daha geniş bir anlama sahip olan performans kelimesi altında toplanır.

Performatifin etkili olabilmesi onu dinleyen onay vermesine ya da onunla aynı fikirde olmasına bağlıdır. Hitap ettiği kişi ya da kitlenin de her zaman bir fikri vardır; bu, anlaşma ya da uzlaşma olabilir, kimliksizleşme olabilir, görüş ayrılığı veya radikal bir şekilde reddetme olabilir. Zócalo'daki iki milyon kişi de tepeden açıklanan sonuçları açıkça kınamıştı. Davranışlarının yaygın olarak kabul edilen bir "hakikat" üretip üretmemesinden bağımsız olarak, kendi adaylarını Meşru Başkan olarak desteklediler. Bu nedenle, bu terimleri politika anlayışındaki yüksek/düşük, elitist/popülist, "hakikat"/"taklit" gibi keskin ayrımları örneklendirmek için kullanmıyorum. Bu terimler arasındaki sürtüşme, çelişki ya da terimlerin birbirine karışması geleneksel politik hiyerarşilerinin ve yapılarının günümüz katılımcı politikaları tarafından nasıl yürürlükten kaldırıldığını anlama noktasında bence çok daha verimli görünüyor.

Elbette ki Meksika'daki politik "performanslar" (bütün performanslar gibi) bu performansların artmasına neden olan bağlam içinde düşünülmeli. Bu bağlam onlarca yıl süren seçim dolandırıcılığını ve yolsuzluğunu, bölgesel yoksulluğu (tüm Meksikalıların yarısı yoksulluk içinde, % 20'si de aşırı yoksulluk içinde yaşıyor), seçim boyunca medya aracılığıyla yürütülen acımasız imaj savaşını, dışlanmış yoksulların haykırışlarını, seçim sonrasında Meksika ordusu tarafından yapılan güç gösterisini ve 2006 yılından bu yana Meksika'da artan şiddet dalgalarını ve insan hakları ihlallerinin 70 binden fazla kişinin hayatına mal olmuş olmasını içeriyor.¹²

Seçim sonuçlarının açıklanmasının ardından, pazar günü milyonlarca kişi Zócalo'da bir araya gelerek AMLO'ya destek verdiklerini gösterdi. O andan itibaren, sosyal aktörlerin ânında geliştirdikleri eylemler ve çeşitli protestolar yeni bir çığır açtı. İktidar yarışı ortadaydı; PAN, kurumları meşrulaştıran ve kaynakları ve de silahlı kuvvetleri denetim altında tutan hükümet partiydi. PAN, Meksika'yı 70 yıldan fazla yöneten ve şu anda hâlâ iktidarda bulunan PRI adlı parti ile, medya holdingleriyle, Meksika'nın kuzeyindeki zengin sanayiciler ile ve ABD sağı ile ittifaklar kurdu. Diğer taraftaysa milyonlarca insan vardı -ilericiler, aydınlar, gençler ve bir siyasi partide en nihayetinde bir yer bulan yerli halk ve mestizalar¹³. Meksika, sivil itaatsizlik eylemleri aracılığıyla demokrasi senaryolarını hayata geçirmek için büyük bir eğitim mekânı hâline geldi.

AMLO yürüyüşe Auditorio Nacional'de başladı ve Reforma'dan Zócalo'ya doğru indi. Aztekler *cue*'larını (veya ana tapınaklarını) aynı yere inşa ettikleri andan itibaren, tam 700 yıldır, Zócalo yürütme erkinin merkeziydi. AMLO burada kendisine katılmak için ülkenin çeşitli yerlerinden gelen takipçileriyle buluştu. Önerisi her bir oy pusulasının -oy oy, sandık sandık- yeniden sayılmasıydı.

Kavramsal açıdan baktığımızda, bu performans hem politik hem de sembolik bir güce sahipti. Ancak performansın sahnelenme biçimi, ortaya gerçek bir sorun çıkardı. Meksika'nın en ünlü kabare sanatçısı ve aktivisti Jesusa Rodríguez, ilk pazar günü Zócalo'ya gitti ve orada sadece büyük bir platform yapısı, boş bir sahne buldu. AMLO'nun Auditorio'dan Zócalo'ya yürüdüğü üç saat boyunca orada bekleyen milyonlarca insanın yapacak hiçbir şeyi yoktu. AMLO nihayet meydana geldiğinde bütün politik danışmanları ve takipçileri etrafında bir kalabalık oluşturdu. Bu kalabalıktan dolayı hiç kimse AMLO'yu göremiyordu. Jesusa, bu esnada "... sahne sahnedir. Kuralları ve normları vardır. Birilerinin onu düzenlemesi gerekir, çünkü halkın her şeyi görebilmesi ve duyabilmesi elzemdir" diye düşündüğünü hatırlıyor. Oysaki Rodríguez'in de belirttiği gibi pek çok politikacı "canlı" *teatro politico*'yu (politik tiyatro) anlamaz.

Zócalo'daki ikinci büyük miting için, Jesusa etkinliği planlamıştı.

[Jesusa Rodríguez'in izniyle]

Sahne, basamaklı bir platforma sahipti; böylece AMLO sahnenin ortasında ayakta dururken parti üyeleri onun arkasına dizilebiliyorlardı. AMLO Reforma'dan Zócalo'ya yürürken tanınmış aktörler ve yazarlar ellerindeki metinleri okudular, şarkılar söylediler ve halkı eğlendirdiler. AMLO, Meksiko'nun Belediye Başkanı olarak güzergâha boydan boya büyük televizyon ekranları yerleştirme gücüne sahipti ve böylece hem yürüyenler Zócalo'da neler olup bittiğini hem de Zócalo'da bekleyenler liderlerinin yaklaştığını görebiliyorlardı. AMLO'nun iktidarın merkezini işgal etmeye yaklaşması üzerine inşa edilen ve bunun etkisini giderek artıran yürüyüş bir çeşit

dramatik kreşendo hâline gelmişti. AMLO merkeze geldiğinde, ona hayran olan PATRIA – Anavatan rolündeki aktrist Regina Orozco– tarafından çok sıcak bir şekilde karşıldı.

[Jesusa Rodrguez'in izniyle]

Daha da önemlisi, katılımcılar kendilerini kolektif bir topluluk olarak hem ekranda hem de ekran dışında büyütülmüş olarak görebiliyordu; şimdi gözlerinde canlandırabilecekleri ve kendilerini özdeşleştirebilecekleri tarihi bir hareketin gözle görülür bir parçası olmuşlardı. Sahneleme, olanları değiştirmiyordu. Fakat asıl etkisi, herkesin olaya katılım hissini değiştirmesinde yatıyordu. Bu koşullarda yoksul kişinin aracı haline gelen performans, insanların kendilerini temsil etmelerini (kelimenin mimetik anlamından ziyade demokratik anlamında– siyasi *temsil* anlamında), kendilerini hem siyasi bir güç olarak hem de siyasi bir güce dahil olarak görmelerini mümkün kıldı. Olayın gücü, tutkulu bir özdeşleşmeyi kıskırtarak “temsil ettiğini” iddia ettiği “bedenin” kendisini yarattı. Bu sefer dil yerine bedenler harekete geçiyordu, dillerinin oy şeklinde kendilerinden çalındığını hisseden bedenler. Denildiği gibi, şimdi de ayaklarıyla oy veriyorlardı. Siyasi katılım daha başka, daha duygusal formlar almaya başlıyordu.

Plantón farklı bir performans türüydü –animatif, resmi performatife meydan okudu. Bu, hem kapsa(n)maya hem de insanların ele geçirip 50 günden fazla kontrol ettiği farklı bir “şehir” kurma performansına, aidiyet performansına yönelik somutlaşan bir iddia idi. Çadır kent komünal sosyal hayatın neye benzeyebileceğine dair alternatif bir vizyonu yürürlüğe soktu. Yıkıcı bir animatif, güçlü performatif karşısında daha açık ve adil toplum ortaya koydu. Meksika'nın dört bir yanından gelen temsilciler eylem güzergâhının birkaç kilometre ötesinde kurulan geçici çadırlarda yaşadı. Erkeklerin yemek yapmaya ve temizliğe başlaması ve yeni işbirliği formlarının ortaya çıkmasıyla toplumsal cinsiyet rolleri değişikliğe uğradı. *Plantón* alıştığımız anlamda özel/kamusal ayrımını tersine çevirdi –“kamusal” alan özelmışçesine kullanıldı. Cep telefonu konuşmaları ve iPod'lar yeni bir norm yarattı –nereye gidersek gidelim özel dünyamızı yanımızda götürmek... Bu gündelik eylemler kapitalizmin kamusal alanı özelleştirilmesiyle oluşan özel kamusal alanları teyit eder. Benim baloncuk dünyam geriye kalan her şeyi ve herkesi dışarıda bırakmama izin verir. Oysaki burada, insanlar kelimenin tam anlamıyla omuz omuza durdukça ve dünyanın en büyük şehirlerinden birinde bir arada barış içinde yaşamayı

sürdürdükçe özel alan kamusallaşmış oldu. Farklı bir politika sadece tasavvur edilmekle kalmadı, aynı zamanda hayata geçirildi. Herbert Marcuse'un 1968 ayaklanmaları hakkında söylediklerini hatırlayacak olursak, *plantón*'un "radikal ütöpik karakter"i "somut politik pratiğin ifadesi" idi.¹⁴

—*Mış gibi* yaşamak, performansların en tuhafıyla birlikte doruğa ulaştı: AMLO'nun, yaklaşık bir milyon seçmeniyle övünen paralel bir hükümetin başkanymışçasına gerçekleştirdiği "Meşru Başkan" yemin töreni. Bu performatif bildiri bir temel düzeyde başarısız oldu; iddiayı gerçekleştirecek geçerli yetkisi yoktu. Ama bu yine de "resmi" kararının yetkisini sorgulamaya yaradı. Performansı, Sağ'ın "sahte demokrasi"sine katılım göstermek yerine "hakikatin" uydurmacalığını ve teatrallliğini vurgulamakla kalmayıp farz etmenin gerçek potansiyelini de açığa çıkardı. Bu senaryo, sahteliğe ve alternatifler hayal etmeye dikkat çekerek ileriye dönük bir yol tahayyül etmek için yeni bir çerçeve sundu. Aristo'nun da belirttiği gibi *—mış gibi*'ler ve *farzedelim ki*'ler çok "ciddi bir iştir.... [ve] şairin işi, ne olduğunu değil ne olabileceğini bildirmektir: Yani, olasılık veya zorunluluk kuralına göre neyin muhtemel olduğunu".¹⁵ Politik *—mış gibi*'ler değişim için bir arzu ve talep yaratır, gelecek senaryolarını yeniden canlandıran izler bırakır. Meksika'da bu, politik olanı (bizim bildiğimiz hâliyle) iktidardakiler tarafından kapalı kapılar ardında düzenlenmiş bir anlaşma değil de bir yakınsama ve olasılık alanı olarak tahayyül etmek anlamına gelir.

Jesusa'ya, bir kabare sanatçısı olarak deneyimlerinden hangilerinin kendisini bütün bir politik hareketin koreografisini oluşturma işine hazırladığını sordum. Cevabına bakılırsa, kabare gerçekten de politika için gerekli eğitimi sağlıyor olabilir. Bir yandan senaryonun genel yapısını aklında tutmak zorunda iken *—dolandırıcılık ve baskıya karşı şiddet içermeyen "yaratıcı" mücadele—* bir yandan da yazılı metin olmadan hareket etmek zorundaydı. Bedeni, performansın (daha sonra göreceğimiz avantajlar ve çekincelerle birlikte) merkezi oldu. Sürekli güncel konuları ve kişileri genel hatlarıyla yapılandırılmış bir sanat eserine eklemlediği Kabare'deki çalışmalarının doğaçlama yapısı, onu kendi ayakları üzerinde durmaya ve etrafında olup

bitenlere yaratıcı bir şekilde tepki vermeye alıştırmıştı. Bir metodoloji olarak doğaçlama, uygulamaya dayalıdır – "Sadece doğaçlama yaparak doğaçlamayı öğrenebilirsiniz," diye hatırlattı. Ayrıca bedensel varlığının niteliğini –etrafındaki mekâna ve insanlara ciddi bir odaklanma ve onlarla bağlantı geliştirmenin, kendi bedeninin kendi içinden kalabalığa yayılan enerji için bir aktarım aracı olmasına izin vermenin önemini– de vurguladı. Teresa Brennan'ın bize hatırlattığı gibi, duygulanım, aramızda dolaşır; biz bireyler olarak müstakil değildir.¹⁶ Ayrıca aklın varlığı da eşit derecede önemlidir. İyi bir hayal gücü ve mizah duygusu sadece performans ve kabare için değil, daha iyi bir dünya tahayyülü için de anahtardır. Dahası, eşi Liliana Felipe ile on beş yıldır alternatif bir performans mekânı olarak çalıştırdığı El Habito'da Jesusa planlamayı, faaliyetleri programlamayı ve altı ay sonrasını öngörmeyi öğrenmişti. Performans her zaman şimdiki ânın içinde gerçekleşse bile, bir gözüyle de geleceğe bakar.

Tutku politikası ve bunun zaman zaman yol açtığı daha adil bir topluma ilişkin senaryolar, politik olarak yarar sağlayabilirler. 2000 yılından bu yana, sıradan vatandaşlar tarafından yapılan halk yürüyüşleri Latin Amerika'da demokratik olmayan beş hükümeti barışçıl bir şekilde devirdi: Ekvador, Bolivya, Venezuela, Arjantin ve Peru.¹⁷ Ama politika olarak performans bu kadar bel bağlamının tehlikeleri ve riskleri de vardır ki bunların bazıları performansın son derece değişken doğası ile ilgilidir. İtiraz edilen seçimlerden birkaç ay sonra, AMLO için oy verenlerin birçoğu seçimlerin tekrar yapılması durumunda ona oy vermeyeceğini söyledi. Tüm bu rol yapmalardan artık sıkılmışlardı. Yine de, AMLO 2006 yılından bu yana bir kamusal varoluşu sürdürdü. O ve partisi –PRD– 2012 başkanlık seçimlerinde az farkla ikinciydi. Bir anti-PAN sloganının dediği gibi "Ahmaklar dışarı, hırsızlar görev başına" sloganıyla harekete geçen 2012 seçimleri boşa çıktı. Şimdi, iktidarda PRI'dan Peña Nieto var ve protestocular, bazılarının hem ahmak hem de hırsız olarak gördüğü bir başkanın yarattığı dehşet karşısında feryat ediyorlar.

Dolayısıyla, 2006 seçimleri sonrasında AMLO'nun reddi, daha eşitlikçi bir toplum temsilinin reddi gibi görüldü. *Plantón* stratejik bir felaket olarak tasvir edildi; destekçileri devre dışı bırakarak AMLO'nun seyirciler ve eleştirmenler tarafından bir radikal olarak resmedilmesine fırsat verildi. Orta sınıf ve hatta ilericiler için bile “eşitliği” soyut bir düzeyde benimsemek sorun değildir; fakat bu insanlar, dinamik ve harekete geçen işçi sınıfının gücünü gerçek anlamda gördükleri zaman korkuya kapılırlar. Animatifler, asıl amaçları kanunların gücüyle edimsel hükümler, kararlar ve resmi ifadeler kullanarak bedenleri denetim altına almak olan hükümetleri dehşete düşürür. Ayrıca, olan bitene seyirci kalıp da güçlendirici eylemlerle harekete geçebilecek olanlara meydan okurlar. Ama bu eylemlerin bile (ya da özellikle bu eylemlerin), birçok dolaylı güç tarafından çerçevelendiğini hatırlamak gerek. Böylelikle, performansı ve politikayı veya politika olarak performansı anlamının bir anahtarı olan animatiflere önemli bir belirsizlik katılmış olur. *Çirkin Duygular*'da, Şianna Ngai "canlandırılmışlık" ya da "dış denetime alışılmadık biçimde açık" olarak tanımladığı çizgi film ve animasyonların "kesintisiz teknolojisi"ni araştırıyor.¹⁸ “Kontrol dışarıdan geliyor,”¹⁹ diye belirtiyor, cansız beden "insan sesi"ni ve eylemliliğini gasp ediyor.²⁰ Sokaklardaki ve meydanlardaki bedenler, medya tarafından hangi ırka mensup oldukları öne çıkarılarak dış güçler aracılığıyla manipüle edilen ayaktakımı olarak gösteriliyor. Peki, kim kimi kontrol ediyor? Ve kim izliyor? Protestoya katılma veya televizyonu kapatma kararı vermek üzere bu sunum ve temsil savaşına kim tanıklık ediyor?

Demek ki politik izleyicilik, bir güç, hatta hafife alınmaması gereken bir güçtür. Seyirci, ne Brecht'in çamur attığı sersem kitle ne de Rancière'in hayal ettiği özgürleşmiş aktördür.²¹ Kant'ın dediği gibi, devrimler ve dönüşümler görgü tanıkları da katıldığında başarıya ulaşır. Çadırlardaki, çoğu yerli ve melez kökenli insanlar, köklü bir korkuyu ve ırkçılığı tetikledi. Bazı katılımcılar için çadır kent ütopyik bir güven ve işbirliği ihtimali sundu, ama izleyen çok fazla kişi için çadırlar, özellikle hasmane medya aracılığıyla resmedildiklerinden, reklamlarda ilan edilen orta sınıfın “sonbaharı”nın habercisiydi. Sağın uyarısı AMLO'nun (bir başka Castro veya Chávez

gibi), tüm mal ve eşyalarını alacağı yönündeydi.²² Ve işte şimdi de onun takipçileri sokaklarda uyuyorlardı! Takipçileri "kokmuş", "tembel," irrasyonel hırsızlar ve serseriler, politikadan anlamayan ve ilerleme karşıtları olarak anılıyordu.²³ Hareketi hâlâ destekleyen diğerleri için, kamyon sürücüleri ve karmaşık bir şehri gezinme eziyetine her gün katlanmak zorunda olan taksiciler için, *plantón* artık çok olmuştu; artık tam anlamıyla "engelleme politikaları"nın yasalaşması gibi hissedilen şey için AMLO'yu affetmeyeceklerdi. Performans, oldukça güçlü ve istikrarsız olan bu form, her zaman iki ucu keskin bir kılıçtır; yetkililere haddini bildirebilir ancak direniş, sivil itaatsizlik ve protestonun ne zaman şiddetli bir geri tepmeyi tetikleyeceğini tahmin etmek de zordur.

Tutku politikası, inanıyorum ki, politikada bedeninin yeniden yükselişini ve hatta merkezi konumunu açıklamaktadır. Siyasi partiler seçmenlerini temsil etmekte başarısız oldukça insanlar kendilerini temsil etmeyi yeniden öğreniyorlar. *PROTESTOCU Time* dergisi tarafından 2011 yılının kişisi seçildi. Burada örnek olarak sunduğum her durumda performatif ve animatiflerin faydalarını anlamamız gerekir. Örneğin Wall Street İşgali. Eleştirmenler protestocuları taleplerini netleştirmeye çağırdı! Protestoların tarafında olana kadar protestolara karşı olan Slavoj Žižek, İngiltere'deki protestocuları "eşkiyalar" olarak suçladı; "sıfır-derece protestoları", "hiçbir şey talep etmeyen bir şiddet eylemi"ydi. O zaman performatifler neredeydi? Siyaset bilimci Benjamin Arditi'nin yazdığı gibi, Žižek "katılımcıların vereceği hiçbir mesaj yok ve yükselen bir devrimci öznenin ziyade Hegel'in ayaktakımı dediklerine benziyorlar" dedi. Onun için sorun sokak şiddeti değil, bu şiddetin ısrarcı ve kendinden emin olmayışı, "bir güç gösterisiyle maskelenmiş âciz bir öfke ve çaresizlik; muzaffer bir karnaval gibi görünen kıskançlık" olmasıydı.²⁴ Tabii daha sonra, Žižek "önce işgal, sonra talep" çağrısında bulundu – performatiften önce animatif geliyordu. Gerçekten de Meksika, İspanya ve Wall Street İşgali'nde tutan şey animatif idi. Çadırları, kütüphaneleri, toplantı alanları, yemek merkezleri, dijital iletişim merkezleri ve çok daha fazlası ile kamusal alanın işgali dünya çapında çok tuttu.

Hareketler ve tüm tavırlar tekrarlar, bildirimler ve doğaçlama içeriyordu. Herkes hem bilgilendirmek hem de eğlendirmek için her türlü eylem önerileriyle geldi. Mesela, Anonymous²⁵ gibi figürler, açıkça bireyselleşmiş liderliğin cazibesini reddetti- hepsi de %99'un²⁶ bir parçasıydı. Bu canlı jestler kitlesel ve birleşik mevcudiyete dair bir politikayı eyleme geçirir. Wall Street İşgali'nin bir talep oluşturmaya, güçlerini bir veya daha fazla iddia etrafında yoğunlaştırmaya dair isteksizliği yeterince açıktır. Ama bu ancak diğerleri de katıldığı sürece işe yarar. Burada bizim rolümüzün (ve bununla kendimi, Žizek'i, Arditi'yi ve Wall Street İşgali hakkında yazan herkesi kastediyorum) liderlik etmek, tembihte bulunmak değil; destek olmak, özellikle de kelimenin İspanyolcasındaki (*asistir*) gibi aynı zamanda mevcut olmak anlamında destek olmak olduğunu düşünüyorum. Bu, ister fiziksel ister sanal biçimde, rıza gösteren muhataplar olarak orada bulunmak suretiyle işgal eylemini meşrulaştırmak anlamına gelir. Yine Meksika örneğinde olduğu gibi, “HAKİKAT”ın kendisi tartışma ve inşa aşamasındadır. Kim karar verebilir? ASISTIR, medyanın onları adlandırdığı ifadeyle haklarından mahrum edilmiş bir grubu savunmak, çoğalmak, bahsettikleri adaletsizliklerin sadece kendileriyle ilgili değil bizimle de ilgili olduğunu temin etmek anlamına gelir. Sonuçta hepimiz %99'un içinde yer alıyoruz. Ama %99'un güzelliği ünlü, tanınabilir figürleri bireysel olarak başrolü oynamaya değil, dayanışma ve özdeşleşmeye çağırıyor olmasındadır. Burada yine dağıtım ağlarından bahsediyoruz. Žizek'ler ve hatta Jesusa'lar, kendilerini aşan, bu tür kişisel gündelik pratikler gerektiren bir harekete liderlik edemezler. Meksikalı protestocuların dediği gibi, demokrasi her altı yılda bir gidip oy vermekle değil, verdiğin oyu savunmakla ilgilidir. Wall Street İşgali'nden bir protestocu ise bunu biraz daha farklı ifade ediyor (benim de yeniden düzenlememle): Her dört yılda bir cinsel ilişkiye girmen bir cinsel yaşamın olduğu anlamına gelmez. Politika bir süreçtir, gündelik bir meşguliyettir, geleceği tahayyül etmenin bir yoludur, yapılmakta olan ve yapılmış olan bir şeydir ve ne tesadüftür ki bu aynı zamanda performansın da tanımıdır.

¹ Teresa Brennan, *The Transmission of Affect* (Duygulanımın İletilmesi) Ithaca and London: Cornell University Press, 2004, s. 51.

² Manuel Castells, *Networks of Outrage and Hope: Social Movements in the Internet Age* (Öfke ve Umut Ağları: İnternet Çağında Toplumsal Hareketler) Cambridge UK: Polity, 2012, s. 113.

³ Sigmund Freud, "Thoughts for the Times on War and Death" (Savaş ve Ölüm üzerine Zamana Uygun Düşünceler) (1915). Freud, Sigmund.1957 (1915), "Savaş ve Ölüm üzerine Zamana Uygun Düşünceler." *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Volume XIV (1914-1916): On the History of the Psycho-Analytic Movement, Papers on Metapsychology and Other Works* (Sigmund Freud'un Psikolojik Çalışmalarının Tüm Basımı Standart Edisyonu, Cilt XIV (1914-1916): Psiko-analitik Hareketin Tarihi Üzerine, Metapsikoloji ve Diğer İşler Üzerine Makaleler). Çeviri ve edisyon James Strachey. London: Hogarth Press, s. 288.

⁴ Javier Treviño Rangel, "Pánico moral en las campañas electorales: La elaboración del 'peligro para México.'" Foro Internacional, Sayı. 49, No. 3 (197), Temmuz-Eylül 2009), s 645.

⁵ Rossana Reguillo, Sujetividad sitiada. Hacia una antropología de las pasiones contemporáneas. *E-misférica* 4.1, "Passions, Performance, and Public Affects" (Tutkular, Performans ve Kamusal Duygulanımlar) <http://hemisphericinstitute.org/hemi/en/e-misferica-41/reguillo>, erişim tarihi 6 Nisan 2013.

⁶ Ricardo Domínguez, tartışma, "Convergence" Konferansı, Duke Üniversitesi, Ekim 2012.

⁷ PRD'nin açılımı Partido Revolucionario Democrático'dur ve merkez partinin solunda bulunur. PAN ise muhafazakâr bir parti olan Partido Acción Nacional'dir.

⁸ PAN'ın 71 yıl süren PRI iktidarı sonrasında kazandığı ve yüz kızartıcı 1968 seçimlerinde de görülen seçim dolandırıcılığının yaygın olarak uygulandığı 2000 seçimleri, oy vermek zorunlu olsa da Meksika'nın tek parti sistemi olduğuna yönelik yorumları teşvik etmiştir. 2006'daki dolandırıcılığa dair yaygın olan bu ithamlar, bu tarihlerde özellikle sorunluymuş çünkü pek çok kişi Meksika'nın en nihayetinde meşru seçimler çağına taşınmış olduğunu düşünüyordu. 2006 seçimlerindeki seçim dolandırıcılığı tartışmaları için bakınız James K. Galbraith, "Doing the Math in Mexico" (Meksika'da Matematik Yapmak),

<http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2006/jül/17/themexicanstandoff>. 30 Nisan 2013'te erişildi.

⁹ Lourdes Garçía Navarro, "'Calderon's Swearing-In Marred by Violence" (Calderon'un Yemin Töreni Şiddet Tarafından Gölgeledi), 1 Aralık 2006. National Public Radio (Ulusal Halk Radyosu).

<http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=6567193>. 30 Nisan 2013'te erişildi. Ayrıca, bakınız James C. Mckinley Jr. "Mexico Swears in New Leader, Quickly" (Meksika Hızla Yeni Liderine Yemin Ettirdi). 2 Aralık 2013. http://www.nytimes.com/2006/12/02/world/americas/02mexicoend.html?_r=0. 30 Nisan 2013'te erişildi.

¹⁰ Javier Treviño Rangel, "Pánico moral en las campañas electorales: La elaboración del 'peligro para México.'" Foro Internacional, Sayı: 49, No: 3 (197), Temmuz-Eylül 2009, s. 644.

Foro Internacional, Sayı: 49, No: 3 (197), Temmuz-Eylül 2009, s. 644.

¹¹ J. L. Austin, *How To Do Things With Words* (Kelimeler ile Nasıl İş Yapılır) Cambridge, MA: University of Harvard Press, 1975, s. 6, 8.

¹² Felipe Calderón'un görev süresi boyunca Meksika'da uyuşturucuya bağlı şiddetten ölen insanların tam sayısı hâlâ tartışmalıdır. İnsan Hakları İzleme Örgütü ABD Başkanı Obama'ya gönderdiği bir mektupta bu sayıyı 70 bin olarak belirtiyor. <http://www.hrw.org/news/2013/04/29/obama-address-human-rights-failüres-joint-counterarçotics-strategy>, 30 Nisan 2013'te erişildi. Ayrıca, 20 binden fazla kişi aynı dönemde "kaybedilmiştir." *Bases de datos sobre personas desaparecidas*. <http://desaparecidosenmexico.wordpress.com/>, 30 Nisan 2013'te erişildi.

¹³ İspanyolca konuşan Latin Amerika ülkelerinde hem Avrupalı hem de Amerikan yerlisi kökenini aynı anda taşıyan, birden fazla etnik aidiyete sahip halklar için kullanılan bir terimdir –ç.n.

¹⁴ Herbert Marcuse, *An Essay on Liberation* (Kurtuluş Üzerine Bir Deneme), Boston Beacon Press, 1969, s. ix.

¹⁵ Aristoteles, *Poetics* (Poetika). Çeviren Gerald F. Ann Arbor: University of Michigan Press, 1973, s. 32.

¹⁶ Teresa Brennan, *The Transmission of Affect* (Duygulanımın İletilmesi) Ithaca and London: Cornell University Press, 2004, s. 14.

¹⁷ Bkz, *Why Civil Resistance Works* (Neden Sivil Direniş İşe Yarar) Erica Chenoweth ve Maria J. Stephan, New York: Columbia University Press, 2011.

¹⁸ Şianne Ngai, *Ugly Feelings* (Çirkin Duygular) Cambridge, MA: Harvard University Press, 2005, s. 91.

¹⁹ A.g.e., s. 91

²⁰ A.g.e., s. 123.

²¹ Jacques Rancière, *The Emancipated Spectator*, (Özgürleşmiş İzleyici) London: Verso, 2000.

²² Javier Treviño Rangel, Pánico moral en las campañas electorales: La elaboración del ‘peligro para México.’” Foro Internacional, s. 640.

²³ A.g.e., s. 641.

²⁴ Slavoj Žižek, "Shoplifters of the World Unite" (Dünyanın Hırsızları Birleşin), London Review of Books, 19 Ağustos 2011. Benjamin Arditi, "Insurgencies don't have a plan —they are the plan. Vanishing mediators and viral politics" (İsyanların planı yoktur, onlar planın kendisidir. Ortadan yok olan arabulucular ve viral politikalar) içerisinde, "Política y performance en los bordes del neoliberalismo: tramas contemporáneas" yuvarlak masasında yapılan konuşma, King Juan Carlos of Spain Center, New York Üniversitesi, 20 Eylül 2011.

²⁵ Anonymous, isimsiz internet eylemleri gerçekleştiren ve çeşitli politik olayları genellikle devlet kurumlarına ait sitelere saldırılar düzenleyerek protesto eden bir hacker aktivist kolektiftir –ç.n.

²⁶ Buradaki %99 terimi, işgal hareketlerinde, özellikle Wall Street İşgali'nde yaygın olarak kullanılan bir slogan olan "Biz %99'uz"a gönderme yapmaktadır. Bu slogan, ülkelerdeki gelir ve servetin %1'lik küçük bir kesimde toplanmış olduğuna vurgu yaparak gelir dağılımı eşitsizliğini ifade etmek için kullanılır –ç.n.